

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра екологічного права

Узгоджено:
Проректор
з навчально-методичної роботи
Комаров В.В. _____

С И Л А Б У С
навчальної дисципліни
«Екологічне право»
(обов’язкова)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Силлабус навчальної дисципліни «**Екологічне право**»: галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», перший (бакалаврський) освітньо-кваліфікаційний рівень

Розробник:

Єрмолаєва Тетяна Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри екологічного права
протокол № 10 від 25.01.2021 р.

Завідувач кафедри _____ А. К. Соколова

Зміст

1. Вступ	4
2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни	17
3. Вимоги викладача	26
4. Контрольні заходи результатів навчання.....	26
5. Самостійна робота. Показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень студентів	29
6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів.....	30

Вступ

1. Данні про викладачів, які викладають навчальну дисципліну «Екологічне право»:

Соколова Алла Костянтинівна – д.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Анісімова Ганна Валеріївна – д.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Разметаєв Сергій Володимирович – к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Бредіхіна Вікторія Леонидівна – к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Ткаченко Олена Миколаївна – к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Єрмолаєва Тетяна Вікторівна – к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Черкашина Марина Костянтинівна – к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Донець Ольга Володимирівна – к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Шеховцов Володимир Володимирович – к.ю.н., доцент, доцент кафедри екологічного права;

Суєтнов Євген Павлович – к.ю.н., ст. викл. кафедри екологічного права;

Лозо Олена В'ячеславівна – к.ю.н., асистент кафедри екологічного права;

Туліна Ельбіс Євгенівна – к.ю.н., асистент кафедри екологічного права;

Копиця Євгенія Миколаївна – к.ю.н., асистент кафедри екологічного права;

Задихайло Дмитро Дмитрович – к.ю.н., асистент кафедри екологічного права;

Викладачі перебувають на кафедрі відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій.

Контакти кафедри екологічного права: м Харків, вул. Пушкінська, 77; аудиторія 19; телефон: (057) 704-92-97; e-mail: ekologpravo@ukr.net

2. Цілі та завдання навчальної дисципліни.

2.1 Ціль навчальної дисципліни «Екологічне право» є опанування здобувачами вищої освіти особливостей розуміння механізму правового регулювання сучасних екологічних відносин. Метою вивчення екологічного права є становлення сучасного правника, як фахівця, якій в умовах складних відносин між державою, органами місцевого самоврядування, фізичними і юридичними особами з приводу приналежності, використання, відтворення природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища може забезпечити режим законності щодо сталого розвитку, прав та інтересів відповідних суб'єктів.

2.2 завданням навчальної дисципліни є: опанування студентами необхідних теоретичних положень, засвоєння сутності еколого-правових категорій, змісту еколого-правових інститутів, формування розуміння конкретного змісту норм екологічного права. При вивченні навчальної дисципліни студенти мають оволодіти навичками самостійної роботи з нормативно-правовими актами, еколого-правовою літературою, матеріалами судової практики, засвоїти сутність еколого-правових категорій, зміст еколого-правових інститутів, навчитися розуміти конкретний зміст норм екологічного права, роз'яснень вищих судових інстанцій України та рішень Конституційного Суду України, тлумачити їх та правильно застосовувати при вирішенні конкретних справ, набути досвіду науково-дослідної роботи у галузі екологічного права.

3. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.

Навчальна дисципліна «Екологічне право» належить до дисциплін практично-професіонального циклу.

При вивченні даної дисципліни використовуються знання, отримані з наступних дисциплін – «Теорія держави і права», «Конституційне право», «Цивільне право», «Адміністративне право», «Кримінальне право» – пререквізити;

Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін – «Правове регулювання екологічної безпеки», «Земельне право», «Аграрне право», «Господарське право»; «Проблеми застосування юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства», «Економіко-правове регулювання природокористування та охорони довкілля», «Проблеми реалізації та захисту екологічних прав та обов'язків громадян», «Договори в екологічному праві», «Правове забезпечення охорони природних ресурсів та комплексів», «Правові засади дозвольно-договірної системи у сфері природокористування», «Порівняльне екологічне право», «Вирішення спорів у галузі використання природних ресурсів та охорони довкілля», «Проблеми забезпечення права власності на природні ресурси та комплекси», «Міжнародне екологічне право», «Міжнародне та Європейське право навколишнього середовища», «Порівняльне міжнародне екологічне право» - постреквізити.

Опис навчальної дисципліни:

Кількість кредитів ЕКТС:

5 (денна)

Кількість модулів: 4

4,5 (заочна)

Загальна кількість годин:

150 (денна)

90 (Інститут підготовки кадрів для Служби безпеки України)

90 (Військово-юридичний інститут)

135 (заочна)

135 (вечірній)

Тижневих годин: для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 3

4. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти

Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформовані в результаті освоєння навчальної дисципліни «Екологічне право»:

ПК – 1. Знання методів критичного аналізу, синтезу та оцінки сучасних наукових досягнень, а також методів генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких та практичних задач у сфері екологічного права та міждисциплінарних галузях.

ПК – 2. Здатність здійснювати критичний та системний аналіз різних правових явищ, юридичних фактів, еколого-правових норм.

ПК – 3. Уміння здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів у сфері екологічного права.

ПК – 4. Здатність тлумачити та застосовувати знання у практичних ситуаціях при регулюванні екологічних правовідносин у процесі роботи за юридичною спеціальністю з урахуванням вимог Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.

ПК – 5. Навички практичних здібностей у створенні та реалізації екологічних проектів.

ПК – 6. Здатність ініціювати розгляд (дослідження) актуальних питань у сфері екологічного права та законодавства.

ПК – 7. Уміння надавати роз'яснення, консультації громадянам з питань, що належать до сфери екологічного права та законодавства.

ПК – 8. Здатність до пошуку, збору, аналізу, систематизації та узагальнення положень науки та галузі екологічного права з різних національних та міжнародних ресурсів із застосуванням електронних сервісів, платформ та баз даних.

ПК – 9. Здатність навчатися та постійно оновлювати свої знання у галузі екологічного права, бути обізнаним у практиці застосування екологічного законодавства України, основних напрямках його подальшого розвитку.

ПК – 10. Здатність мотивувати людей та направляти їх до цілей та завдань галузі екологічного права та вирішення її правових проблем.

ПК – 11. Здатність використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності у сфері екологічного права, працювати у міжнародному середовищі.

ПК – 12. Уміння самостійно поповнювати знання з екологічного права та використовувати їх під час критичного аналізу правових джерел та практичних ситуацій, при цьому самостійно планувати, організовувати і контролювати власну діяльність.

ПК – 13. Уміння аналізувати проблеми у сфері екологічного права, грамотно і точно формувати і висловлювати свої правові позиції щодо цих проблем, пропонувати обґрунтовані способи їх вирішення.

ПК – 14. Уміння моделювати та прогнозувати правові ситуації у професійній діяльності шляхом застосування набутих знань з екологічного права.

ПК – 15. Знання і розуміння місця галузі екологічного права в національній правовій системі, цінностей, принципів та стандартів у межах галузі екологічного права.

ПК – 16. Знання екологічних прав та обов'язків людини і громадянина, правових форм та гарантій їх захисту.

ПК – 17. Знання та розуміння стандартів Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також правових позицій Європейського

суду з прав людини, що предметно пов'язані з регулюванням еколого-правових відносин.

ПК – 18. Знання прецедентної практики Європейського суду з прав людини щодо застосування положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод під час захисту екологічних прав громадян.

ПК – 19. Знання загальновизнаних норм і принципів міжнародного права та національних принципів екологічного права та їх тлумачення з урахуванням норм Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини.

ПК – 20. Знання загальних засад міжнародно-правової охорони довкілля та міжнародно-правового співробітництва держав з охорони довкілля, знання національного та міжнародного законодавства у сфері використання та охорони природних ресурсів та комплексів.

ПК – 21. Здатність ознайомлюватись із законодавством ЄС у сфері охорони та використання природних ресурсів.

ПК – 22. Знання про екологічне право як галузь права, що визначає шляхи гармонійної взаємодії суспільства і природи; про природу і зміст основних правових інститутів і процедур екологічного права, особливостей їх реалізації та застосування з урахуванням змісту правових інститутів фундаментальних галузей права.

ПК – 23. Знання та навички реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права при регулюванні екологічних правовідносин.

ПК – 24. Знання та розуміння Конституції України як нормативного акту прямої дії при регулюванні екологічних відносин.

ПК – 25. Знання екологічної правосуб'єктності, статусів суб'єктів екологічних правовідносин.

ПК – 26. Знання правових основ екологічного управління.

ПК – 27. Знання правових засад екологічної безпеки.

ПК – 28. Знання особливостей правового регулювання поведження з відходами.

ПК – 29. Особливості правового регулювання відносин власності на природні ресурси та комплекси.

ПК – 30. Уміння використовувати знання і практичні навички у застосуванні еколого-правових норм при регулюванні природоресурсних правовідносин.

ПК – 31. Знання економічних заходів раціонального природокористування та охорони навколишнього природного середовища в межах економіко-правового механізму природокористування.

ПК – 32. Знання про екологічні правопорушення та юридичну відповідальність за їх вчинення.

ПК – 33. Знання особливостей правового регулювання використання та охорони земель.

ПК – 34. Знання особливостей правового регулювання раціонального й комплексного використання водних ресурсів, вирішення екологічних проблем водокористування та охорони вод.

ПК – 35. Знання особливостей правового регулювання використання та охорони надр.

ПК – 36. Знання особливостей правового регулювання використання та охорони рослинного світу.

ПК – 37. Знання особливостей правового регулювання використання та охорони тваринного світу.

ПК – 38. Знання особливостей правового регулювання охорони атмосферного повітря.

ПК – 39. Знання особливостей правового забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України.

ПК – 40. Знання особливостей правового режиму об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ).

ПК – 41. Знання особливостей міжнародно-правової охорони навколишнього природного середовища.

ПК – 42. Здатність застосовувати набуті знання з екологічного права, прогнозувати типові правові ситуації та уникати типових ситуаційних юридичних помилок при вирішенні професійних завдань.

ПК – 43. Аналізувати правові проблеми та вирішувати практичні завдання, засновані на застосуванні конкретних правових норм та судової практики у сфері екологічного права, формувати правові позиції та здійснювати юридичні дії в точній відповідності з екологічним законодавством.

ПК – 44. Знання методів, засобів і прийомів правотворчої та правозастосовної техніки, що використовується при виробленні та систематизації нормативно-правових актів екологічного спрямування для забезпечення їх досконалості.

ПК – 45. Здатність складати правові документи при вирішенні завдань з екологічного права.

ПК – 46. Виявляти проблеми у правовому регулюванні екологічних правовідносин і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань.

ПК – 47. Уміння здійснювати аналіз правових документів у сфері екологічного права (документів, що фіксують юридичні факти, нормативних документів, а також таких, що містять рішення індивідуального характеру).

ПК – 48. Здатність надавати консультації щодо можливих способів захисту екологічних прав та інтересів, а також роз'яснення з екологічних питань шляхом участі в екологічній клініці Університету, у громадських приймальнях органів місцевого самоврядування та державної влади тощо.

ПК – 49. Навички підготовки проектів актів правозастосування у сфері екологічних правовідносин.

ПК – 50. Здатність критичного та системного аналізу юридичних фактів, правових норм, правовідносин у професійній діяльності при вирішенні практичних завдань з екологічного права.

ПК – 51. Здатність формувати внутрішнє переконання, встановлювати об'єктивну істину та приймати справедливе правове рішення при вирішенні завдань з екологічного права.

Експлікація загальних і професійних компетентностей визначається в карті предметних компетентностей (Додаток 1).

5. У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

РНС НД – 1.1. Демонструвати знання і розуміння сучасної еколого-правової доктрини, цінностей, принципів та стандартів у межах галузі екологічного права.

РНС НД – 1.2. Демонструвати знання галузі (сфери) екологічного права відповідно до рівня, що підтримується передовими підручниками і включає певні аспекти, пов'язані з найбільш передовими знаннями.

РНС НД – 1.3. Критично та системно аналізувати тенденції розвитку галузі екологічного права у контексті сталих та формалізованих практик розвитку сфери екологічних правовідносин на національному та міжнародному рівнях.

РНС НД – 1.4. Прогнозувати вплив різних соціально-економічних факторів на досягнення мети і завдань екологічного права.

РНС НД – 1.5. Демонструвати знання та розуміння практично-орієнтованого визначення цілей екологічного права.

РНС НД – 1.6. Володіти навичками критичного та системного аналізу різних правових явищ, юридичних фактів, еколого-правових норм і екологічних правових відносин.

РНС НД – 1.7. Демонструвати знання основних положень екологічного права, сутність і зміст основних понять, еколого-правових категорій,

правових інститутів і процедур екологічного права і особливості їх реалізації та застосування.

РНС НД – 2-3.8. Ініціативно розглядати (досліджувати) актуальні питання у сфері екологічного права та законодавства, виявляти проблеми у правовому регулюванні екологічних відносин і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань.

РНС НД – 2-3.9. Вирішувати практичні завдання, засновані на застосуванні конкретних правових норм та судової практики у сфері екологічного права, приймати рішення і здійснювати юридичні дії в точній відповідності з екологічним законодавством.

РНС НД – 2-3.10. Правильно тлумачити та застосовувати норми екологічного права, використовувати дані науки екологічного права для вирішення професійних завдань у сфері екологічного права, здійснювати юридичний аналіз обставин для кваліфікації екологічних правовідносин.

РНС НД – 2-3.11. Демонструвати навички узагальнення прецедентної практики Європейського суду з прав людини у сфері екологічних правовідносин, вміння виокремити його правову позицію і застосувати її у конкретній практичній ситуації.

РНС НД – 2-3.12. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання екологічних правовідносин та знання у фундаментальних галузях права.

РНС НД – 4.13. Гарантувати забезпечення принципу верховенства права та загальновизнаних норм і принципів міжнародного права у практичному контексті стосовно екологічного права як предметної галузі знань.

РНС НД – 4.14. Визначати систему національного та міжнародного екологічного законодавства, оцінювати та узагальнювати інформацію щодо тенденції та ефективності його розвитку у галузі регулювання охоронних екологічних правовідносин.

РНС НД – 4.15. Критично оцінювати національне екологічне законодавство на відповідність положенням Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини, пропонувати шляхи удосконалення національного законодавства.

РНС НД – 1.16. Визначати правовий статус органів у сфері екологічного управління та правові наслідки рішень, які вони приймають; визначати функції та завдання органів екологічного управління та процедури їх реалізації.

РНС НД – 1.17. Визначати функції органів екологічного управління, зокрема, особливості системи екологічної стандартизації, сертифікації, нормування, лімітування, проведення екологічних експертиз тощо.

РНС НД – 1.18. Визначати межі екологічної правосуб'єктності, статуси суб'єктів екологічних правовідносин, форми її реалізації.

РНС НД – 1.19. Демонструвати знання та розуміння Конституції України як нормативного акту прямої дії при регулюванні екологічних відносин.

РНС НД – 1.20. Визначати систему екологічних прав громадян, гарантії, форми та засоби їх захисту.

РНС НД – 2-3-4.21. Аналізувати та моделювати стан і розвиток правовідносин у сфері екологічного права, процесуально-правове забезпечення їх змісту, а також правові проблеми і колізії у галузі регулювання екологічних відносин.

РНС НД – 2-3-4.22. Визначати особливості права власності на природні ресурси; специфіку правового регулювання використання та охорони окремих природних ресурсів і комплексів, правовий режим особливо охоронюваних природних об'єктів.

РНС НД – 2-3-4.23. Застосовувати передбачені законодавством механізми правового регулювання використання, охорони та відтворення природних ресурсів.

РНС НД– 1.24. Аналізувати систему та повноваження органів управління природокористуванням та охороною довкілля, визначати особливості функцій екологічного управління та процедури їх реалізації.

РНС НД – 1.25. Використовувати знання правових засад екологічної безпеки, правового регулювання поведінки з відходами.

РНС НД – 3. 26. Використовувати знання і практичні навички особливостей правового регулювання використання, охорони та відтворення окремих природних ресурсів.

РНС НД – 4.27. Застосовувати знання особливостей правового регулювання охорони атмосферного повітря.

РНС НД – 4.28. Використовувати знання правового забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України.

РНС НД – 2.29. Здатність ідентифікувати та класифікувати екологічні правопорушення та визначати вид юридичної відповідальності за їх вчинення.

РНС НД– 4.30. Аналізувати та застосовувати знання з міжнародної охорони навколишнього природного середовища.

РНС НД – 1-2.31. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів у сфері екологічного права (документів, що фіксують юридичні факти, нормативних документів, а також таких, що містять рішення індивідуального характеру).

РНС НД –1-2-3-4.32. Обґрунтовувати свою точку зору при обговоренні дискусійних питань, використовувати необхідний матеріал для доведення і відстоювання своєї позиції; розв'язувати складні задачі і проблем у сфері реалізації екологічних правовідносин.

РНС НД – 1-2-3.33. Надавати консультації щодо можливих способів захисту екологічних прав. Формулювати аргументовані пояснення з конкретних правових питань з використанням Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини.

РНС НД – 1-2-3.34. Надавати роз'яснення, проводити консультації громадян з екологічних питань шляхом участі в екологічній клініці Університету, у громадських приймальнях органів місцевого самоврядування та державної влади.

РНС НД – 1-2-3-4.35. Застосовувати набуті знання з екологічного права у стандартних професійних ситуаціях методами відтворення та реконструкції.

РНС НД – 1-2-3-4.36. Прогнозувати типові правові ситуації та уникати типових ситуаційних юридичних помилок при здійсненні регулювання екологічних правовідносин.

РНС НД – 1-2-3-4.37. Демонструвати знання зі створення та реалізації програм або планів послідовних дій з метою вирішення екологічних проблем (місцевих, регіональних, загальнодержавних тощо), формулювати обґрунтовані правові висновки.

РНС НД – 1-2-3-4.38. Надавати кваліфіковані юридичні висновки і консультації, правильно складати і оформляти юридичні документи у сфері регулювання екологічних відносин з необхідним рівнем правової аргументації, враховуючи Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також правові позиції Європейського суду з прав людини.

РНС НД – 1-2-3-4.39. Використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності у сфері екологічного права, оперувати юридичними поняттями і категоріями галузі, аналізувати юридичні факти і екологічні правовідносини, що виникають у зв'язку з ними, а також застосовувати положення національного та міжнародного законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища.

РНС НД – 1-2-3-4.40. Оперувати термінологією Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод у сфері захисту екологічних прав, свобод та інтересів, а також ефективно її використовувати при розгляді та вирішенні еколого-правових спорів.

РНС НД – 1-2-3-4.41. Відшуковувати інформацію щодо положень науки екологічного права та екологічного законодавства й використовувати електронні сервіси, платформи та бази даних для отримання такої інформації з метою регулювання та захисту екологічних правовідносин.

РНС НД – 1-2-3-4.42. Аналізувати стан юридичної та судової практики у предметній сфері екологічного права у практичному контексті та транслювати передові знання та практики.

РНС НД – 1-2-3-4.43. Належно використовувати інформаційні бази для пошуку рішень національних судів та Європейського суду з прав людини, проводити збір та інтегрований аналіз їх судових рішень.

РНС НД – 1-2-3-4.44. Аналізувати правозастосовчу і правоохоронну практики в галузі охорони навколишнього середовища, використання природних ресурсів та захисту екологічних прав.

РНС НД – 1-2-3-4.45. Контекстуалізувати та інтерпретувати нову інформацію у предметній сфері екологічного права.

Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією освітньо-професійної програми визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2).

2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни

2.1. Анотація програми навчальної дисципліни «Екологічне право»

Модуль 1. Загальні положення екологічного права. Право власності на природні ресурси та комплекси.

Предмет, метод, система та принципи екологічного права. Науково-правові концепції та методологія взаємодії суспільства та природи. Поняття екологічного права як галузі права; етапи його становлення та розвитку. Поняття, сутність та зміст еколого-правових відносин, їх класифікації. Підстави виникнення, зміни та припинення екологічних правовідносин. Доктринальні підходи до визначення об'єктів та суб'єктів екологічних

правовідносин. Особливості методу правового регулювання екологічних відносин. Принципи екологічного права та екологічного законодавства. Система екологічного права. Екологічне право – самостійна галузь права в системі права України.

Джерела екологічного права. Поняття, загальна характеристика й особливості джерел екологічного права. Правова класифікація джерел екологічного права та їх система. Конституційні засади регулювання екологічних суспільних відносин. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» як основний закон у системі джерел екологічного права. Поресурсові кодекси та закони як спеціальні джерела екологічного права України (Земельний, Лісовий, Водний кодекси, Кодекс України про надра, Закони «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про природно заповідний фонд», Про екологічну мережу», «Про охорону атмосферного повітря»). Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в галузі екологічного права. Правове значення судової практики в регулюванні екологічних відносин. Міжнародні договори та інші міжнародно-правові акти як джерела екологічного права.

Правові основи управління природокористуванням та охороною довкілля (екологічне управління). Загальна характеристика управління природокористуванням та охороною довкілля як різновид соціального управління. Поняття та види управління в галузі екології. Екологічне управління як організаційно-правовий механізм довкілля. Інституційна складова організаційно-правового механізму охорони довкілля. Система та повноваження органів управління природокористуванням та охороною довкілля загальної та спеціальної компетенції. Правове забезпечення участі громадськості в екологічному управлінні природокористуванням та охороною довкілля. Функціональна складова організаційно-правового механізму. Поняття та зміст функцій управління природокористуванням та охороною довкіллям. Загальна характеристика організаційних,

попереджувально-охоронних та стабілізаційних функцій екологічного управління. Загальні положення реалізації екологічної політики в Україні. Основи сталого екологічного розвитку. Екологічна освіта і виховання. Правові основи оцінки впливу на довкілля. Стратегічна екологічна оцінка. Процедура реалізації функцій управління природокористуванням та охороною довкілля. Еколого-правовий процес.

Екологічні права та обов'язки громадян. Становлення та розвиток інституту екологічних прав та обов'язків громадян, їх загальна характеристика. Поняття, особливості та класифікація екологічних прав та обов'язків громадян. Гарантії реалізації екологічних прав громадян. Проблеми охорони та захисту екологічних прав громадян.

Правове регулювання забезпечення екологічної безпеки населення й територій. Законодавчі засади регулювання правовідносин у галузі забезпечення вимог екологічної безпеки. Юридична природа екологічної безпеки: її поняття, види, суб'єктно-об'єктний склад. Правове забезпечення ризику в галузі екологічних правовідносин. Поняття й характеристика правових заходів щодо забезпечення екологічної безпеки. Юридична відповідальність за правопорушення у галузі забезпечення екологічної безпеки. Поняття НЕС, їх класифікація. Визначення зон НЕС, їх юридична природа. Юридичні підстави, порядок оголошення окремої місцевості зоною НЕС та її правовий режим. Правове забезпечення запобігання й ліквідація НЕС. Правові засади захисту населення й територій у разі загрози й виникнення НЕС.

Право власності на природні ресурси та комплекси. Поняття, зміст та особливості права власності на природні ресурси. Загальна характеристика форм права власності на природні ресурси та комплекси. Особливості права власності Українського народу на природні ресурси. Право державної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Право комунальної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок

виникнення та припинення. Особливості правового регулювання права спільної комунальної власності на природні ресурси та комплекси. Право приватної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Порядок та особливості безоплатного набуття громадянами України у приватну власність природних ресурсів. Особливості припинення права приватної власності у зв'язку з відчуженням природних ресурсів для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. Основні права та обов'язки власників природних ресурсів. Обмеження, захист і гарантії реалізації прав власників природних ресурсів. Юридична відповідальність за порушення права власності на природні ресурси. Особливості юридичної відповідальності за укладання угод, що порушують право власності на природні ресурси та комплекси.

Модуль 2. Право природокористування.

Право природокористування. Основні принципи природокористування. Об'єкти та суб'єкти права природокористування. Види права природокористування, їх класифікація. Право загального і спеціального природокористування та їх ознаки. Особливості користування природними ресурсами на умовах оренди. Особливості користування природними ресурсами континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони. Юридичні підстави виникнення, зміни та припинення права природокористування. Захист суб'єктивних прав природокористувачів.

Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Поняття та принципи економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля. Основні напрями та складові економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Основні засади фінансового забезпечення охорони довкілля та раціонального природокористування. Джерела фінансування екологічних заходів та програм. Фонди охорони навколишнього природного середовища. Плата за спеціальне природокористування: її види та порядок справляння. Склад та

особливості рентної плати за використання природних ресурсів. Екологічний податок: суб'єкти та об'єкти оподаткування. Порядок розподілу коштів від екологічного податку. Система лімітів використання природних ресурсів та лімітів скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище. Відшкодування збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, як елемент економіко-правового механізму. Економічне стимулювання в системі охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів: його сутність та види. Правові засади екологічного страхування. Поняття та види екологічного страхування. Об'єкти та суб'єкти. Екологічний аудит: поняття, основні завдання, об'єкти, суб'єкти. Форми екологічного аудиту та порядок проведення.

Особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Вирішення спорів. Поняття та загальна характеристика юридичної відповідальності в екологічному праві. Функції юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства: каральна, стимулююча, компенсаційна. Визначення та основні ознаки екологічного правопорушення. Склад та класифікація екологічних правопорушень. Види юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства. Особливості цивільно-правової відповідальності за шкоду заподіяну довкіллю. Особливості розгляду екологічних спорів. Об'єктно-суб'єктний склад екологічних спорів.

Особливості правового регулювання використання земель. Загальна характеристика правового регулювання використання та охорони земель. Земля – основне національне багатство України, її функції як об'єкта природи. Дефініція «землекористування» як один із елементів права власності і як самостійний правовий інститут. Право земельного сервітуту. Обмеження прав на землю. Державний контроль за охороною та використанням земель. Планування використання земель. Моніторинг земель як система спостереження за станом земель. Правова охорона земель.

Імперативний принцип особливої охорони землі як найважливішого компоненту біосфери. Екологізація земельно-правових приписів. Охорона ґрунтів. Охоронні зони з особливими умовами використання земельних ділянок: зони санітарної охорони, санітарно-захисні зони, зони особливого режиму використання земель та охоронні зони. Стандартизація і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів. Обґрунтування та забезпечення досягнення раціонального землекористування. Захист сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників від необґрунтованого їх вилучення для інших потреб. Захист земель від ерозії, селів, підтоплення, заболочування, вторинного засолення, переосушення, ущільнення. Охорона земель від забруднення відходами виробництва, хімічними та радіоактивними речовинами та від інших несприятливих природних і техногенних процесів. Збереження природних водно-болотних угідь. Попередження погіршення естетичного стану та екологічної ролі антропогенних ландшафтів. Консервація деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь. Особливості юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства: поняття, зміст та види. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок. Захист прав на землю.

Особливості правового регулювання використання вод. Загальна характеристика права користування водами: поняття, принципи, об'єкти, суб'єкти. Види права водокористування. Право користування водними об'єктами на умовах оренди. Підстави і порядок виникнення та припинення права водокористування. Права та обов'язки водокористувачів. Правові заходи охорони вод. Правове забезпечення запобігання шкідливої дії вод. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про використання і охорону вод та відтворення водних ресурсів. Особливості розгляду спорів у сфері охорони та використання вод.

Модуль 3. Особливості правового регулювання використання окремих природних ресурсів.

Особливості правового регулювання використання надр. Загальна

характеристика права користування надрами: поняття, суб'єкти, об'єкти. Надра як об'єкт правової охорони та використання. Загальна характеристика та співвідношення державного фонду надр та державного фонду родовищ корисних копалин. Гірничий відвід як об'єкт права користування надрами. Підстави та порядок надання та вилучення гірничих відводів. Види права надрокористування. Підстави та порядок виникнення, зміни, призупинення та припинення права користування надрами. Особливості використання надр на підставі угод про розподіл продукції. Особливості використання окремих корисних копалин (нафти і газу, уранових руд, дорогоцінних металів та каміння тощо). Права та обов'язки користувачів надр, захист та гарантії їх прав. Особливості юридичної відповідальності за порушення гірничого законодавства України.

Особливості правового регулювання використання рослинного світу. Рослинний світ як об'єкт правової охорони та використання. Загальна характеристика природних рослинних ресурсів та їх класифікація. Форми використання природних рослинних ресурсів, їх правове забезпечення. Правове регулювання спеціального використання природних рослинних ресурсів та його особливості. Правові засади охорони рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин та типових природних рослинних угруповань. Червона книга України. Зелена книга України. Особливості розгляду спорів у сфері охорони та використання рослинного світу. Ліс як об'єкт права природокористування. Види права лісокористування, їх особливості. Правове регулювання здійснення загального та спеціального використання лісових ресурсів. Види спеціального використання лісових ресурсів. Права та обов'язки лісокористувачів. Правові засади відтворення, охорони та захисту лісів. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про рослинний світ та лісового законодавства.

Ліс як об'єкт права природокористування. Види права лісокористування, їх особливості. Правове регулювання здійснення

загального та спеціального використання лісових ресурсів. Види спеціального використання лісових ресурсів. Права та обов'язки лісокористувачів. Правові засади відтворення, охорони та захисту лісів. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про рослинний світ та лісового законодавства.

Особливості правового регулювання використання тваринного світу. Тваринний світ як об'єкт охорони та використання. Загальна характеристика права користування тваринним світом: поняття, об'єкти, суб'єкти та види. Загальні підстави і порядок виникнення та припинення права використання об'єктів тваринного світу. Права та обов'язки користувачів тваринного світу. Правові підстави та межі загального використання тваринного світу. Правові засади спеціального використання тваринного світу. Правове регулювання полювання та мисливського господарства. Правове регулювання здійснення рибальства. Правові засади використання диких тварин у наукових, культурно-освітніх, виховних, естетичних і комерційних цілях. Правове регулювання використання, відтворення та охорони об'єктів тваринного світу, що занесені до Червоної книги України. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону, використання і відтворення тваринного світу. Особливості майнової відповідальності за шкоду, заподіяну незаконним добуванням об'єктів тваринного світу. Особливості розгляду спорів у сфері охорони та використання тваринного світу.

Правова охорона атмосферного повітря, озонового шару та клімату. Атмосферне повітря, озоновий шар і клімат як об'єкти правової охорони. Основи національного законодавства щодо попередження зміни клімату. Поняття «правова охорона» атмосферного повітря, озонового шару й клімату. Система правових заходів щодо охорони атмосферного повітря, озонового шару й клімату. Правові заходи щодо охорони атмосферного повітря від виробничого впливу. Особливості правового регулювання нормування в галузі охорони атмосферного повітря. Юридична

відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря, озонового шару й клімату.

Модуль 4. Правове регулювання відтворення та охорони природних об'єктів і комплексів. Міжнародно-правова охорона довкілля.

Правове регулювання поводження з відходами. Відходи як об'єкт правового регулювання. Правова класифікація відходів. Правовий режим поводження з відходами. Особливості правового регулювання поводження з: радіоактивними відходами; твердими побутовими (комунальними) відходами; небезпечними відходами. Правове регулювання діяльності, пов'язаної зі збиранням і заготівлею окремих видів відходів як вторинної сировини й забезпечення ними переробних підприємств. Транскордонне переміщення відходів та їх правове регулювання. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері поводження з відходами.

Правове забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України. Загальна характеристика екологічної мережі України: поняття, об'єкти і структурні елементи. Принципи формування, збереження й використання екологічної мережі. Порядок включення природних об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі. Особливості права власності на землю та інші природні ресурси об'єктів екологічної мережі. Правовий режим об'єктів природно-заповідного фонду. Поняття й загальна характеристика природно-заповідного фонду України як ключового об'єкта національної екологічної мережі України. Правова класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Економіко-правові основи функціонування територій природно-заповідного фонду. Види використання об'єктів природно-заповідного фонду. Суб'єкти права користування територіями природно-заповідного фонду, їх права й обов'язки. Організаційно-правові форми відновлення, охорони і збереження об'єктів природно-заповідного фонду. Характеристика правового режиму охоронних і захисних зон природно-заповідного фонду. Особливості використання й

охорони окремих видів територій природно-заповідного фонду: природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, заказників, регіональних ландшафтних парків, пам'яток природи, заповідних урочищ, ботанічних садів, дендрологічних і зоологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва. Особливості юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства щодо використання й охорони об'єктів природно-заповідного фонду України. Майнова відповідальність за спричинення шкоди особливо охороняємим природним територіям і об'єктам природно-заповідного фонду України. Правовий режим санітарно-захисних зон, курортних, лікувально-оздоровчих, рекреаційних територій і курортів. Поняття й загальна характеристика курортних і лікувально-оздоровчих територій (зон) як складових національної екологічної мережі України. Види природних лікувальних факторів і ресурсів. Поняття й юридичні ознаки курорту. Юридичний порядок визнання й оголошення лікувально-оздоровчої місцевості курортом. Поняття «прибережні захисні смуги», «водоохоронні зони», «полезахисні лісові смуги». Порядок використання й охорони буферних зон національної екомережі. Види використання лікувальних природних ресурсів курортних і лікувально-оздоровчих територій. Форми власності щодо курортів і лікувально-оздоровчих територій. Коло суб'єктів права використання курортних і лікувально-оздоровчих територій, їх права й обов'язки. Поняття та види правової охорони курортів і лікувально-оздоровчих зон. Екологічні вимоги щодо їх охорони. Правовий режим округу санітарної (гірничо-санітарної) охорони. Правове закріплення зонування курортних і лікувально-оздоровчих територій. Поняття «рекреаційні території» та їх види. Визначення кола земель рекреаційного призначення як буферних зон національної екологічної мережі України. Види використання рекреаційних територій. Особливості їх відновлення й правової охорони. Юридична відповідальність за порушення законодавства щодо курортних, лікувально-оздоровчих та рекреаційних

територій. Особливості майнової відповідальності за шкоду, заподіяну природним лікувальним ресурсам.

Правове регулювання використання й охорони природних ресурсів континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони України. Природні ресурси континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони України як об'єкти правової охорони й використання. Правові засади використання природних ресурсів виключної (морської) економічної зони України та її континентального шельфу. Правове забезпечення охорони природних ресурсів і морського середовища в межах виключної (морської) економічної зони України. Правова регламентація проведення наукових досліджень у межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України: природоохоронні аспекти. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону природних ресурсів континентального шельфу й виключної (морської) економічної зони України.

Правова охорона навколишнього природного середовища в населених пунктах. Урбанізація: поняття, загальна характеристика, еколого-правові аспекти. Адміністративно-правовий устрій України. Загальна характеристика населених пунктів як джерел забруднення навколишнього природного середовища. Місто як центр антропогенного впливу на навколишнє природне середовище. Міста постійного проживання людей. Міська екосистема. Концепція зеленого зростання в населених пунктах України як умова сталого розвитку. Напрями державної політики в Україні щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів. Проект «Інтегрований розвиток міст в Україні». Стратегічне планування сталого розвитку. Екологічні вимоги при розміщенні і розвитку населених пунктів. Загальна характеристика Генеральної схеми планування території України. План зонування території, генеральні плани населених пунктів, їх характеристика та правове забезпечення. Зони територій України: урбанізації; сільського господарства; національної екологічної мережі; радіаційного забруднення тощо. Особливості охорони

навколишнього природного середовища в населених пунктах та інших урбанізаційних територіях. Середовище життєдіяльності людини. Загальна характеристика навколишнього природного середовища населених пунктів. Правова охорона зелених насаджень на території населених пунктів. Охорона навколишнього природного середовища населених пунктів від акустичного, електромагнітного, іонізуючого та іншого шкідливого впливу фізичних факторів і радіоактивного забруднення. Охорона навколишнього природного середовища населених пунктів від забруднення відходами.

Правова охорона навколишнього природного середовища при здійсненні господарської діяльності. Співвідношення суспільних економічних й екологічних інтересів за умов екологічної кризи. Змістовна конвергенція економічної та екологічної політик держави. Конвергенція змісту й напрямів розвитку господарського й екологічного законодавств України за сучасних екологічних умов. Розвиток «зеленої економіки» й екологічного господарювання як типу господарської діяльності. Політико-правові й законотворчі завдання держави. «Зелені інновації» в механізмі реалізації концепції сталого розвитку. Правові засоби та спеціальні правові режими стимулювання екологічного господарювання.

Міжнародно-правова охорона довкілля. Право охорони навколишнього природного середовища Європейського Союзу. Міжнародно-правова охорона навколишнього середовища: поняття та ознаки. Принципи міжнародно-правової охорони навколишнього середовища. Об'єкти та суб'єкти міжнародно-правової охорони навколишнього середовища. Міжнародно-правова охорона природних об'єктів як складових навколишнього середовища. Система заходів міжнародно-правового характеру щодо охорони навколишнього середовища. Міжнародна співпраця держав у сфері охорони навколишнього середовища. Відповідальність за правопорушення у сфері охорони навколишнього середовища: міжнародно-правовий аспект. Поняття і розвиток права охорони навколишнього середовища ЄС. Екологічна політика ЄС. Принципи й джерела права охорони навколишнього середовища ЄС.

Система й компетенції органів ЄС у сфері охорони навколишнього середовища. Предметні сфери дії права охорони навколишнього середовища ЄС.

2.2. Основні модулі навчальної дисципліни «Екологічне право»

№	Модуль/назва	Кількість кредитів ЄКТС	Всього годин	Аудиторні заняття (контактні)				Самостійна робота студентів
				Лекції	Практичні заняття	Семінарські заняття	Інші види занять	
1	Модуль 1 Загальні положення екологічного права. Право власності на природні ресурси та комплекси.	1,2	34	10	10		2 колоквіум	12
2	Модуль 2 Право природокористування	0,8	26	8	8			10
3	Модуль 3 Особливості правового регулювання використання окремих природних ресурсів	2	60	10	10			40
4	Модуль 4 Правове регулювання відтворення та охорони природних об'єктів та комплексів; поводження з відходами. Міжнародно-правова охорона довкілля.	1	30	10	10			10
	Разом:	5	150	38	38		2	72

3. Вимоги викладача

Вимоги викладача, які він висуває до студентів при вивченні навчальної дисципліни «Екологічне право»: регулярність відвідування лекційних та практичних занять; систематичність та активність роботи на лекційних і практичних заняттях; повнота і ґрунтовність відповіді на питання; уміння обґрунтувати свою точку зору при обговоренні доповіді; повнота і

переконливість наведених доводів при розв'язанні практичних завдань; аналіз та обґрунтування нормами національного та міжнародного права своїх рішень, аналіз судової та правозастосовної практики; виконання контрольних та інших самостійних робіт; додержання норм академічної поведінки та етики.

4. Контрольні заходи результатів навчання

Контроль знань в рамках навчальної дисципліни «Екологічне право» здійснюється з урахуванням бально-рейтингової системи.

4.1. Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів

Вивчення навчальної дисципліни «Екологічне право» розраховано на два семестри (відповідно – 6-й семестр 3 курсу та 7-й семестр 4 курсу).

- від 0 до 25 балів – відповіді на практичних заняттях та виконання контрольних робіт у кожному семестрі;
- від 0 до 10 балів – виконання індивідуальної роботи студента.

Відповідно загальна кількість балів за усіма об'єктами поточного контролю з навчальної дисципліни має перебувати в діапазоні від 0 до 60 балів. При цьому студент може отримати залік за наявності не менше 18 балів, а до складання іспиту може бути допущений за наявності не менше 36 балів за результатами поточного контролю.

Розподіл балів за об'єктами поточного контролю

Максимальна кількість балів					
Навчальний блок	Відповіді на практичних заняттях	Виконання контрольних робіт	Разом за практичні заняття та контрольні роботи	Виконання індивідуальних завдань	Усього за результатами ПК
І блок 6 семестр 10 занять	15	10 (2 контр. роботи по 5	50	10	60

		балів)			
II блок 7 семестр 10 занять	15	10 (2 контр. роботи по 5 балів)			

Конкретна кількість балів виставляється, виходячи з визначених кафедрою якісних і кількісних критеріїв оцінювання знань і умінь з навчальної дисципліни. Зазначені критерії поєднують в собі як цифрові, так і текстові показники і дозволяють визначити максимальну кількість балів, котру студент може отримати за завдання, які оцінюються.

4.2. Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮАУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінний рівень)	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (типовий рівень)	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (пороговий рівень)	70 – 74

Е	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2 (незадовільний рівень)	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		1 – 34

4.3. Методи педагогічного контролю

Вказуються методи оцінювання навчальних досягнень студентів

Традиційні методи:

– методи усного контролю: бесіда, виступ студента на семінарському занятті, пояснення до виконаного завдання або окремих його розділів, усні повідомлення студентів, відповіді на запитання викладача під час аудиторних занять.

– методи письмового контролю: контрольні та курсові роботи студентів, написання тестових завдань, домашні завдання, конспекти, есе, реферати, кросворди у межах запропонованих тем.

Інноваційні методи:

- *імітаційні інтерактивні методи*, які поділяються на неігрові (аналіз конкретних ситуацій, імітаційні вправи, індивідуальний тренаж, проведення лекцій (відео-лекцій), мультимедійних презентацій, практичних занять у формі дискусій, моделювання вирішення задач, розроблення таблиць та графіків, організація дебатів, проведення відео-конференцій, «круглих столів» тощо;) та ігрові (ділові ігри, судові дебати, розігрування ролей, ігрове проектування, метод «мозкової атаки»). Вони є найбільш суттєвими у професійній направленості навчального процесу, важливим засобом орієнтування студента на краще засвоєння навчальної дисципліни та

майбутньої спеціальності, оволодіння професійною майстерністю, створення нових, більш цінних, алгоритмів навчання.

- *кейс-метод (ситуативний)* – спрямований на розв’язання конкретних ситуативних завдань, що формує у студента здатність справлятися з реальними нестандартними або унікальними ситуаціями (проблемами), які потребують критичного мислення, аналізу та зумовлюють необхідність прийняття управлінського системного рішення.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, peer review.

5. Самостійна робота, показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень студентів:

– виконання домашніх завдань – вивчення теоретичного матеріалу, рішення практичних задач, аналіз ефективності застосування норм екологічного законодавства на практиці, підготовка до ділової гри тощо;

– доопрацювання матеріалів лекції – ознайомлення з монографічною літературою по темах лекційного матеріалу, аналіз практики застосування норм екологічного законодавства на які були посилання в лекційному матеріалі;

– робота в інформаційних мережах – користування базами даних, інформаційно-пошуковими та інформаційно-довідковими системами, автоматизованими бібліотечними системами, електронними журналами тощо;

– есе за вузькоспеціальною проблематикою – висвітлення актуальної теми за вузькоспеціальною проблемою курсу «Екологічне право». Тема есе обирається за однією із тем навчального курсу;

– пошук наукової літератури за певною темою – за визначеними викладачем темами студент підбирає актуальну і цікаву наукову літературу опрацьовує та надає її викладачу;

– узагальнення матеріалів судової практики, підготовка документів – пошук судових рішень за участю суб’єктів екологічного права тощо;

- підготовка тематичних презентацій;
- підготовка та публікація наукових статей – тему наукової статті або тез студент погоджує з лектором або викладачем під керівництвом якого буде виконуватися такий вид наукової самостійної роботи;
- умови відвідування навчальних занять – систематичне відвідання практичних занять з екологічного права та активна участь у їх роботі і т.п.
- інші здобутки студента – участь у конкурсах студентських наукових робіт, участь у наукових конференціях, круглих столах, отримання дипломів, сертифікатів учасника у наукових заходах, грамот тощо.

6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Методичні матеріали до практичних занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Екологічне право» для студентів III та IV курсів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: А. П. Гетьман, А. К. Соколова, С. В. Разметаєв та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 149 с. [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2019/MM_239.pdf

2. Методичні матеріали і завдання до самостійної роботи і практичних занять з навчальної дисципліни «Екологічне право» для студентів 4 курсу заочних факультетів / Уклад.: А. П. Гетьман, А. К. Соколова, Т. В. Єрмолаєва та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2020. 54 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2020/MM-EP-z.pdf

3. Тематика курсових робіт з навчальної дисципліни «Екологічне право» і методичні рекомендації до їх написання для студентів III та IV курсів (VI-VII семестри) (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право») / уклад.: А.П. Гетьман, А.К. Соколова, Г.В. Анісімова та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава

Мудрого, 2019. 80 с. [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2019/TKR_261.pdf

4. Тематика курсових робіт з навчальної дисципліни «Екологічне право» і методичні рекомендації до їх написання для студентів IV курсу заочної форми навчання (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право») / уклад.: А.П. Гетьман, А.К. Соколова, Г.В. Анісімова та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2019. 78 с. [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2019/TKR_282.pdf

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА:

1. Екологічне право: [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / за ред. А.П. Гетьмана. Х.: Право, 2013. 432 с.

2. Екологічне право України: підручник для студ. вищих навч. закладів / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.» ; за ред. І. І. Каракаша. Одеса: Фенікс, 2012. 788 с.

3. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: ТОВ «Вид-во «Юрид. думка». 2008. 720 с.

4. Екологічне право України в запитаннях та відповідях: навч. посіб. / Гетьман А.П., Шульга М.В., Анісімова Г.В., Соколова А.К. Х.: ТОВ «Одіссей», 2008. 480 с.

5. Екологічне право України: Конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частина): навч. посібник / Балюк Г.І. К.: Юрінком Інтер, 2006. 192 с.

6. Правова доктрина України : у 5 т. Х. : Право, 2013. Т. 4. : Доктринальні проблеми екологічного, аграрного та господарського права / Ю. С. Шемшученко, А. П. Гетьман, В. І. Андрейцев та ін., ; за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. 848 с.

7. Правова охорона довкілля: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, Г. В. Анісімова та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана. Х. : Право, 2014. 784 с.

8. Андрейцев В.І. Актуальні проблеми екологічного права: новітні доктрини: ретроспективний аналіз та погляд у майбутнє / Володимир Іванович Андрейцев / Матеріали доповіді Міжнародного круглого столу «Актуальні проблеми екологічного права». Д.: Національний гірничий університет, 2010. 153 с.

9. Гетьман А.П. Вступ до теорії еколого-процесуального права України: Навчальний посібник. Харків: Основа, 1998. 208 с.

10. Костицький В.В. Екологія перехідного періоду: держава, право, економіка (економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні). 2-е вид. К.: Український інформаційно-правовий центр, 2001. 390 с.

11. Екологічне право. Загальна частина (схеми і таблиці) : підручник / А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, В. В. Шеховцов та ін.; за заг. ред. А. П. Гетьмана. Х.: Право, 2015. 342 с.

12. Екологічне право. Особлива частина (схеми і таблиці) : підручник / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, О. В. Донець та ін.; за заг. ред. А. П. Гетьмана. Х.: Право, 2015. 496 с.

13. Екологічне право в запитаннях та відповідях : навч. посіб. / А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, В. Л. Бредіхіна та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2017. 208 с.

ДОПОМІЖНА:

1. Гетьман А.П. Методологічні засади становлення правових основ охорони довкілля / А.П. Гетьман // Право України. 2011. № 2. С. 11-19.

2. Гетьман А.П., Здоровко Л.М. Регіональний екологічний контроль: теорія правового регулювання. К.: Вид-во Інституту законодавчих передбачень і правової експертизи, 2004.

3. Орлов Н.А. Правовые основы экологического аудита в Украине: Курс лекций. Симферополь: Крымское учебно-педагогическое издательство, 2005. – 160 с.
4. Бредіхіна В. Л. Конституційні засади права громадян на безпечне навколишнє природне середовище / В. Л. Бредіхіна. Х. : Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2008. 168 с.
5. Механізми та правові норми участі громадськості в процесі прийняття рішень та доступу до правосуддя з питань, що стосуються довкілля / За ред. С. В. Разметаєва. – Х.: ВПЦ «Контраст», 2011. 168 с.
6. Судовий захист екологічних прав громадян України: Довід. Для суддів / Краснова М.В., Малишева Н.Р., Шевчук П.І. та ін. К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2001. 178 с.
7. Правове забезпечення радіаційної безпеки в Україні / За ред. Г.І. Балюк. К.: ВГЛ «Обрії», 2010. 272 с.
8. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу. Монографія. – К.: Юрінком Інтер 2006. 554 с.
9. Шуміло О. М. Екологічний правопорядок: інституційні складові: Монографія. Х., ХНУВС, 2010. 292 с.
10. Шеховцов В. В. Правове регулювання права приватної власності на об’єкти тваринного світу в Україні / За наук. ред. А.П. Гетьмана: монографія Х.: Вид-во ФІНН 2010 210 с.
11. Черкашина М. К. Юридичні гарантії права природокористування: моногр. / М.К. Черкашина; за ред. Гетьмана А.П. Х.: ФІНН, 2010. 176 с.
12. Комарницький В. М. Організаційно-правові питання спеціального природокористування: монографія. Луганськ : ЛДУВС, 2010. 192 с.
13. Комарницький В. М. Право спеціального природокористування: монографія. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. 424 с.
14. Григор’єва Т. В. Правові засади використання, охорони та відтворення водних живих ресурсів: Монографія / Т. В. Григор’єва. Х.: Право, 2011. 176 с.

15. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / [А. П. Гетьман, М. В. Шульга, А. М. Статівка та ін.] ; за ред. А. П. Гетьмана та В. Ю. Уркевича. Х.: Право, 2012. 448 с.

16. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні: монографія / І.І Каракаш. Одеса. : Юридична література, 2017. 438 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://jur-academy.kh.ua/>
2. <http://nulau.edu.ua/>
3. http://lawbook.org.ua/?cat_id=64
4. <http://www.nbu.gov.ua/>
5. <http://library.nlu.edu.ua/>